

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו שבת פרשת בא תשע"ד לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון תשפ"ב

בסעודה שלישית פרשת בא

ובשעה שהיו ישראל במצרים משועבדים בחומר ובלבנים תחת יד המצריים, גבר אז מדת הדין על החסד, ועל כן אמר פרעה למשה ולאהרן 'מי' ה' אשר אשמע בקולו, הלא אותיות מ"י עומד בראשיתו, ומדת הדין שולטת עליהם, ואין אני שומע בקולכם לשלח את ישראל. ועל זה אמר ה' שהוא ימתיק הדינים, ולמען שיתני אותותי 'אלה' דייקא בקרבו שהם מצד מדת החסד, ויתגבר מדת החסד על מדת הדין.

וכמו כן בשעה שראה יעקב שעתיד ירבעם ואחאב לצאת מאפריים, ויהוא ובניו ממנשה, אמר 'מי אלה', שראה ששולט עליהם צירוף הדין של 'מי' קודם ל'אלה' ואינם ראויין לברכה, וביקש יוסף עליהם רחמים ואמר בני הם אשר נתן לי 'אלקים' דייקא, אל"ה קודם למ"י, ועל זה אמר יעקב קחם נא אלי ואברכם. וכמו כן עשו הרשע כאשר נשא את עיניו, וירא את הנשים ואת הילדים ויאמר 'מי אלה' לך, לעורר עליהם מדת הדין, להקדים הדין של אותיות 'מי' לאותיות 'אלה'. השיב לו יעקב הילדים אשר חנן 'אלקים' את עבדך, הקדים אותיות החסד למתק את הדין. עד כאן ביאור דבריו הקדושים.

ובזה היה נראה לבאר הכתוב (תהלים סב-יב) אחת דבר אלקים, שתיים זו שמעתי, כי עוז לאלקים, ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו. והיינו כי ה' דבר בתורתו שם 'אלקים' רק באופן אחת, שהקדים החסד לדין. אבל שתיים זו שמעתי, כי יש גם צירוף אחר בו, להקדים אותיות 'מי' מתחלה, כי עוז לאלקים, שלפעמים משתמש במדת הדין, ואז מקדים הרוגז לרחמים. אבל לך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו, בשעה שבא לשלם גמול האדם הוא מתנהג עמו כפי מה שעשהו בתחלת הבריאה, אשר 'בצלם אלקים' ברא אותו, שיתנהג עמו בדמות ובצלם של אלקים, להקדים החסד מתחלה לפני הדין.

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה, כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו, למען שתי אותותי אלה בקרבו וגו', וידעתם כי אני ה' (י-יא). בפנים יפות (פ' ויחי עה"פ וירא ישראל) כתב, דמבואר בדברי האר"י ז"ל (שער הכוונות ענין הפסח דרוש א), כי פרעה אמר מי ה' אשר אשמע בקולו (ה-ב), והיינו כי שם אלקים, אותיות אל"ה מצד החסד, ואותיות מ"י מצד הגבורה, ושלט עליהם כח הגבורה שהם אותיות מ"י, והקב"ה המתיק את הגבורה באותיות אל"ה. וזהו שאמר ה', למען שתי אותותי אל"ה בקרבו, היינו האותיות אל"ה משם אלקים שהיא מצד מדת החסד. והיינו גם כן מה דאמר עשו (לג-ה) 'מי אלה' לך, להגביר מדת הדין על מדת הרחמים, ויעקב השיב לו הילדים אשר חנן 'אלקים' את עבדך, השם כסדרן. וכמו כן כאשר ראה יעקב את זרעם של אפריים ומנשה שיצא מהם שאינם ראויים לברכה, אמר 'מי אלה' (מח-ה), והשיב יוסף בני הם אשר נתן לי 'אלקים', כסדרן, להגביר מדת הרחמים עכ"ל.

וביאור הדברים, דהכתוב אומר בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ (בראשית א-א). וברש"י בתחלה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין, ראה שאין העולם מתקיים, הקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין, והיינו דכתיב (שם ב-ד) ביום עשות הוי"ה אלקים ארץ ושמים (ב"ר יב-טו) ע"כ. אך באמת גם בשם אלקים עצמו הקדים רחום לרוגז, שמתחלת באותיות אל"ה שהוא מצד החסד, ובסופה יש אותיות מ"י מצד הגבורה. כי כן דרכו של ה' להקדים הרפואה קודם להמכה בישראל (מגילה יג), ולכן אותיות החסד הם בתחלתו. וכאשר ברא אחר כך את האדם כתיב, ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וגו', ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים ברא אותו (א-כו), היינו שיתנהג עם האדם בצלם של 'אלקים', שיקדים רחום לרוגז, ולהגביר מדת החסד על הדין.

ועל פי זה היה נראה לבאר הכתובים בקריעת ים סוף, שאמר ה' למשה (שמות יד-טז) ואתה הרם את מטך ונטה את ירך על הים ובקעהו, ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה וגו', ויט משה את ידו על הים, ויולך ה' את הים וגו', וישם את הים לחרבה ויבקעו המים. והנגינה הוא מונח זרקא סגול. ונראה דאיתא בילקוט (סימן רלד) והמים להם חמה (יד-כג), שירד סמאל ואמר לפניו, רבונו של עולם לא עבדו ישראל עבודה זרה במצרים ואתה עושה להם נסים. והיה משמיע קולו לשר של ים ונתמלא עליהם חמה וביקש לטבען, מיד השיב לו הקב"ה, שוטה שבעולם וכי לדעתם עבדוהו וכו' ע"ש. וכיון שהיה אז עליהם התגברות מדת הדין, הרי הוקדם אותיות 'ים' בראשיתו, ועל כן אמר לו ה' נטה את ירך על הים ובקעהו, לבקוע אותיות 'ים' מראשיתו ולהטיל אותם בסופו, שיוגבר מדת החסד. ויט משה את ידו על הים ויולך ה' את הים, וישם את הים לחרבה, אותיות 'אלה', הקדים אותיות חסד של 'אלה' מתחלה, ויבקעו המים, ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה. ולכן הנגינה זרקא סגול, להפוך ולזרוק אותיות 'ים' שהיה בתחלתו, וליתן אותה אחר סגול, השלש אותיות של 'אלה', ולא תהא צירופו 'מי אלה', אלא אותיות 'אלקים', שתחלתו חסד ורחמים.

אמנם אחר שעברו ישראל הוצרכו שוב להחזיר הדין על מצרים, ולהחזיר אותיות 'ים' לתחלתו שיוגבר הדין. על כן אמר ה' למשה, נטה את ירך על הים, וישבו המים על מצרים (יד-כז). ואמר הכתוב, ויט משה את ידו על הים, וישב הים לפנות בוקר 'לאיתנו' (יד-כז), שהחזיר אותיות ים לתחלתו, שיתגבר הדין על המצריים בתוך הים וישבו הים 'לאיתנו', לתקופו הראשונה, שכאשר אותיות 'ים' הם לראשונה אז מתגבר הדין בתקופו. וזה נרמז גם בנגינה 'קדמא ואולא', אותיות הים שהיו תחלה מקדם, ואול לבסוף, שיתעורר מדת החסד על ישראל שיקרע הים, יחזור כעת לאיתנו לתקופו הראשונה.

*

ואמר הכתוב, ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור בארץ מצרים וגו' (כט-ב). והנגינה מונח מונח רביע זרקא מונח סגול. וכמו כן לעיל (יב-ב) ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור וגו', גם כן הנגינה זרקא מונח סגול. וכן על הכתוב (יב-כג) ועבר ה' לנגוף את מצרים, הנגינה זרקא מונח סגול, וכן על הכתוב (יא-ד) כה אמר ה' כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים, ומת כל בכור בארץ מצרים וגו'. וטעמא בעי למה ניתנה נגינה זו דייקא במכת בכורות.

ונראה דהנה הכתוב אומר, ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור, ודרשו חז"ל (בהגדה של פסח) אני ולא מלאך אני ולא שרף, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו ע"כ. וכבר הקשו המפרשים דהרי הכתוב אומר והיה הדם לכם לאות על

הבתים וגו', ולא יהיה בכם נגף למשחית וגו' (יב-יג), הרי שהיה אז גם משחית. וכן צוה עליהם ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר (יב-כב). וברש"י שמאחר שניתנה רשות למשחית לחבל אינו מבחין בין צדיק לרשע (מכילתא) ע"כ. והרי הקב"ה בעצמו הכה כל בכור, והוא בודאי יודע להבחין. והנה במדרש (שמו"ר יז-ה) איתא, ועבר ה' לנגוף את מצרים, יש אומרים על ידי מלאך, ויש אומרים הקב"ה בעצמו. ומהו שאמר לנגוף, מלמד שאף המעוברות שהיו ראויות לילד הפילו, ומתו האמהות, שהמשחית יצא וחבל כל מה שמצא ע"כ. כלומר כיון שניתנה לו רשות להמית העוברים המית גם האמהות יחד עם הולדות (חידושי הר"ל). ומבואר מזה דהגם כי ה' בעצמו הכה כל בכור בארץ מצרים, מכל מקום העוברין הבכורים נגפו על ידי משחית. ושפיר הוצרכו לאות על הבתים, ולא תצאו איש מפתח ביתו, שניתנה אז רשות גם למשחית לחבל.

והנה הכתוב אומר, ותהי צעקה גדולה במצרים כי אין בית אשר אין שם מת (יב-ל). וברש"י יש שם בכור, מת. אין שם בכור, גדול שבבית קרוי בכור שנאמר (תהלים פט-כח) אף אני בכור אתנהו. דבר אחר מצריות מזנות תחת בעליהן ויולדות מרווקים פנויים, והיו להם בכורות הרבה, פעמים הם חמשה לאשה אחת, כל אחד בכור לאביו (מכילתא) ע"כ. ואם כן מתו במצרים ארבעה סוגים של בכורים, בכור לאם, בכור לאב, גדול הבית, עוברין בכורים. וזהו שרימו הכתוב וה' הכה 'כל בכור' בארץ מצרים, שזה כולל שכל הסוגים שיש בבכורים מתו במצרים.

והנה מובא בשם הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל, בהא דצוה ה' קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא (יג-ב). וברש"י לי הוא, לעצמי קניתיים, על ידי שהכיתי בכורי מצרים. ולכאורה קשה למה קדשו רק הבכורים מאם, שהם פטר רחם, ולא קדשו אף הבכורים מאב, והרי מכיון שטעם קדושת הבכורים הוא מחמת שניצלו בנס ממכת בכורות, אף הבכורים מאב היו צריכים להתקדש, שאף הם ניצלו, שהרי כאשר לא היה בבית בכור מאם, אזי מת הבכור מאב. אלא בהכרח עלינו כי מכת בכורות התחלקה לשני חלקים, לגבי הבכורים מן האב, וזהו דבר שאינו גלוי וידוע לכל, ורק הקב"ה יכול להבחין בין טיפה של בכור לטיפה שאינה של בכור (בבא מציעא סא:), ויודע אם הוא בכור לאביו או לא, ומשום כך ירד הקב"ה בכבודו ובעצמו והכה את אלו שאכן היו בכורים מאב. לעומת זאת, בכל הנוגע לבכורים מן האם, דבר זה ניכר ומבורר לכל ואין צורך בהבחנה מיוחדת, ומשום כך די היה בכך שהמשחית יעשה את שליחותו. ומשום כך, כיון שלצורך הכאת הבכורים מאם ירד המשחית, היה צורך לשים את הדם על המשקוף, ולכן נאסר עליהם לצאת מפתח בתיהם עד הבוקר, כי כיון שניתנה רשות למשחית, להכות את הבכורים מאם, שוב אינו מבחין בין טוב לרע. מעתה יובן היטב מדוע לא התקדשו הבכורים מאב, כי כיון שהבכורים מאב שבמצרים הוכו על ידי הקב"ה בכבודו ובעצמו, לא שייך לומר

שנעשה להם נס ומכוחו יתקדשו, כי הקב"ה יודע ומבחין ואין זה נס. הנס היה רק לגבי הבכורים מאם, שהמצריים הוכו על ידי משחית שבודך כלל אינו מבחין בין טוב לרע, ובכל זאת ניצלו הבכורים מאם הישראלים על ידי נס, לכן לא קדשו אלא הבכורים מאם, פטר כל רחם בבני ישראל עכ"ד.

ולפי זה שלשה סוגי הבכורים הידועים לכל, שאין צריכים להבחנה, הם מתו על ידי מלאך המשחית, ורק סוג הרביעי, בכור אב, שזה אין ידוע רק להקב"ה המבחין בין טפה לטפה, הוצרך ה' בעצמו להכותם. וזהו הרמז בהנגינה, ויהי בחצי הלילה, מונח רביע, סוג הרביעי בבכורים שעדיין הם מונח, שהמשחית לא יוכל להבחין בהם להכותם, וה' הכה כל בכור, הוצרך ה' בעצמו להכותם, כי זרקא מונח סגול, המלאך המשחית ירד לזרוק ארצה השלשה סוגי הבכורים, והיה מונח רק סוג הרביעי, בכור אב, שאינו יכול להבחין בהם, ולכן ירד ה' בכבודו ובעצמו והשלים להכות כל בכור במצרים.

*

והנה ברש"י (במדבר כו-ה) כתב בטעם שנאמר בכולם החנוכי הפלואי, לפי שהיו האומות מבזין אותם ואומרים, מה אלו מתייחסין על שבטיהם, סבורין הן שלא שלטו המצריים באמותיהם, אם בגופם היו שולטים ק"ו בנשותיהם. לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם, ה"א מצד זה ויו"ד מצד זה, לומר מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם, וזה הוא שמפורש על ידי דוד (תהלים קכב-ד) שבטי י-ה עדות לישראל, השם הזה מעיד עליהם לשבטיהם ע"כ. וכן איתא במדרש רבה (אמור לב-ה) גן נעול אחותי כלה (שיר ד-ב), על ידי שגדרו ישראל במצרים מן הערודה נגאלו ממצרים, מתוך כך 'שלחין' פרדס רמונים וכו'. ולא נמצא ביניהם אחד מהן פרוץ בערוה, תדע לך שהיה כן, אחת היתה ופרסמה הכתוב שנאמר (ויקרא כד-א) ושם אמו שלומית בת דברי ע"כ. הרי לנו כי בני ישראל היו גדורים במצרים ערות הארץ עד להפליא, שבמשך מאתים שנה שעברו שם רבבי רבבות ישראל, ועדיין לא היה להם התורה תבלין נגד היצר הרע, מ"מ לא אירע מכשול אחת גם מהפחותים שבעם, שלא היה אחד מהם פרוץ בערוה. והוא משום שהתרחקו מהמצריים עד התכלית, שלא שינו שמם ולבושם ולשונם, כדי שיהיו מובדלים מהם בתכלית הריחוק שיתכן לבני אדם הגרים יחד במדינה אחת.

ובפשטות הטעם שהטיל ה' עליהם לעדות שם י-ה, כי אמרו חז"ל (סוטה יז) איש ואשה שזכו שכינה ביניהם [שהרי חלק את שמו ושיכנו ביניהן יו"ד באיש וה"י באשה], לא זכו אש אוכלתן [שהקב"ה מסלק שמו מביניהן ונמצאו אש ואש] ע"כ. ואם כן שם זה של י-ה מעיד שזכו ושכינה ביניהם. אך יש לומר בזה עוד, כי הנה בחתם סופר בפרשתנו (נד) כתב גם כן דבכורי אב שמן הצורך להבחין בין טפה לטפה, אין המלאך מבחין זה, והוצרך הקב"ה בכבודו ובעצמו להכותם. וכתב שוב, דלכאורה היא גופא קשיא, מה איכפת אי לא היה מבחין, ולא ימותו אלא פטרי רחמים, רק שיצאו ישראל

ממצרים. אלא לכאורה מוכח שלא שלטו מצריים בנשותיהם של ישראל, דאי לאו הכי היו כמה ישראלים מתים שהיו בני מצריים, אלא על כרחך לא היה שם אחד רק בנה של שלומית וזה לא היה בכור. אמנם יש לפקפק דלמא משום הכי לא מתו כי אין השגחתו של הקב"ה מגיע להביט בטפה אם היא טפה מצרי או ישראלי, והלא על זה נסתמית עיניו של בלעם הרשע שאמר ומספר את רובע ישראל (במדבר כג-י), ואמר מי שהוא קדוש יביט בדברים הללו (נדה לא), ואם כן הכא נמי לא יאמינו זה. על כן הכה הקב"ה בעצמו בכורי מצרים, והבחין בין טפה לטפה, ומצריים הבינו זה, ועל ידי זה כולם הודו ביחוסם של ישראל, שהרי הקב"ה מבחין בין טפה לטפה, ואיך לא מת לישראל בכור אחד, אלא על כרחך מיוחסים הם ודפח"ח. ואם כן מכת בכורות, גילה גם כן לעיני כל קדושתן של ישראל, שלא היה מעורב בכל הכלל ישראל אף בכור אב אחת ממצרי, וכמו כן בהמצרים לא היה אף בכור אחת מישראל.

וכבר דיברנו במקום אחר (עיין שמן ראש ח"י פ' בא פג:) כי גם ממכת דבר אנו רואים גודל מעלת קדושתן של ישראל במצרים, דהנה הכתוב אומר (ויקרא כד-י) ויצא 'בן אשה ישראלית' והוא בן איש מצרי וגו'. והקשה ברמב"ן שם הלא גם הוא ישראלי היה, שהרי אמרו (יבמות מה). דגוי הבא על בת ישראל הולד כשר בין בפנויה בין באשת איש. וכתב בשם חכמי הצרפתים (הרא"ש עה"ת מביאו בשם הריב"א, ובספר מושב זקנים מבעה"ת מביאו בשם ר"ת) דקודם מתן תורה היה משפטו של הולד לילך אחר הזכר, וכמו שאמרו (יבמות עה:) באומות הלך אחר הזכר. וכאשר נולד זה לא מלו אותו, כי מצרי היה בדינו, ורק אחר כך נתגייר לדעתו ונימול ע"ש. ומעתה נחזי אנן, אם היה מצרי בא על בת ישראל, הרי היה הולד מצרי, הוא ובניו ובני בניו, והיה מעורב בבני ישראל גם מצריים. וכמו כן אם היה ישראל בא על מצרית, היה הולד ההוא ישראל, הוא ובניו ובני בניו, ומעורב בתוך בתי מצרים גם ישראל.

ואם כן כאשר בא מכת דבר, שאמר ה' במפורש, והפלה ה' בין מקנה ישראל ובין מקנה מצרים, ולא ימות מכל לבני ישראל דבר (שמות ט-ד). אם היה בתוך ישראל בן ממצרי גם מקנהו היה מת. ואם היה בתוך המצריים בן מישראל גם מקנהו היה ניצול. ולבסוף אנו רואים, וימת כל מקנה מצרים, וממקנה בני ישראל לא מת אחד. שלא נשאר קיים אף בהמה אחת מכל המצריים, הרי זה מופת חותך שלא היה מעורב בהם אף נפש אחת מישראל. וכמו כן כאשר ממקנה בני ישראל לא מת אחד, הרי שלא היה מעורב בהם אף נפש אחת מהמצריים. אז נתברר לעיני כל, גודל קדושתן של ישראל, עד כמה היו גדורים במצרים.

ובאמת ההוכחה ממכת דבר עדיפא יותר מההוכחה של מכת בכורות, מתרי טעמא, חדא, דממכת בכורות אין לנו הוכחה אלא על הבכורים, שלא היה ביניהם ולד מצרי בכור, אבל עדיין יתכן שבשאר הוולדים הפשוטים יש ביניהם

ויאמר אליהם לכו עבדו את ה' אלקיכם, מי ומי ההולכים, ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך, בבנינו ובבנותינו וגו' (ח-י). ונראה דהנה בספה"ק נועם אלימלך כתב לפרש, דאיתא בגמרא (סוכה ג.) בשמחת בית השואבה היו אומרים אשרי ילדותינו שלא ביישה את זקנתנו, דהיינו שהיו מתנהגים מיד בנערותם כשורה, ולא היו מתביישים בזקנותם ממעשה נערותם שהיו גם כן בקדושה. אבל מי שאינו מתנהג בקדושה בנערותו, אזי לעת זקנותו הוא מתבייש ממעשיו הקודמים וצריך לסור מדרכו, על כן טוב שיתקדש עצמו מיד. וזהו שאמר הכתוב (משלי כב-ו) חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנו, כלומר שלא יצטרך לסור מדרכו הקודם, ויוכל לילך בעקבות נעוריו כמו שהיה מתנהג עד עתה, ובקל יכול לעבוד השי"ת ב"ה. וזהו בנערינו ובזקנינו נלך, רצה לומר שנתנהג ונלך בקדושה הן בנעורינו והן בזקנינו, בבנינו ובבנותינו נלך, היינו שנדריך אותם בקדושה, בצאנינו ובבקרנו נלך רמו גם בעובדות הגשמיות כמו משא ומתן ואכילה ושתיה וכדומה נלך בכל זה להשי"ת. כי חג ה' לנו, רצה לומר כי התלהבות אש בוער בנו לעבודתו יתברך שמו ויתעלה זכרו עבד"ק.

ויש להוסיף דאיתא בגמרא (עבודה זרה יט.) אשרי איש ירא את ה' במצותיו חפץ מאוד (תהלים קיב-א), אשרי איש ולא אשרי אשה, אמר רב עמרם אמר רב אשי מי שעושה תשובה כשהוא איש [כשהוא בחור בכחו, כלומר ממחר להכיר את בוראו קודם ימי הזקנה] ע"כ. ומסיים על זה הכתוב, גבור בארץ יהיה זרעו, דור ישרים יבורך. דאם כי ה' מקבל תשובת האדם גם בזקנותו, ועד יום מותו תחכה לו, ויוכל עוד לתקן ולמחות פשעיו, אבל מה שבניו נתגדלו לילך בדרכיו בימי נערותו, זה לא יוכל להשתנות במה שהאב עושה תשובה. ולכן אשרי 'איש' ירא את ה', כשהוא איש בימי נעוריו, שמשים אל לבו עוד בימי הנערות להתדבק בה' ובתורתו, אז גבור בארץ יהיו גם זרעו, דור ישרים יבורך. ועל כן אמר בנערינו ובזקנינו נלך, שנתקדש בקדושה מתחלת ימי הנעורים עד ימי זקנינו, ואז לא רק ללמד על עצמו יצא, אלא בבנינו ובבנותינו נלך, גם הילדים שלנו יתחנכו על דרך זה, וגם הם ילכו ויתעלו ממדריגה למדריגה. ואם רוצים לזכות לזרע ברוך ה', אז יש לחזור בתשובה ולהתקדש בימי הנעורים, בעוד שהילדים מתגדלים בבתנו.

זרע מצרי. אבל במכת דבר היה זה נוגע לכל אחד מישראל שהיה להם מקנה, שלא מת מהם עד אחד. שנית, דאיתא במדרש (שמו"ר יד-ג) מכת חשך למה הביא עליהן, יתברך שמו של הקב"ה שאין לפניו משוא פנים, והוא חוקר לב ובוחן כליות, לפי שהיו פושעים בישראל שהיה להן פטרונין מן המצריים, והיה להן שם עושר וכבוד, ולא היו רוצים לצאת, אמר הקב"ה אם אביא עליהן מכה בפרהסיא וימותו, יאמרו המצריים כשם שעבר עלינו כך עבר עליהן, לפיכך הביא על המצריים את החשך ג' ימים, כדי שיהיו קוברין מתייהם, ולא יהיו רואין אותן שונאיהם ויהיו משבחין להקב"ה על כך ע"כ. וכן הוא במכילתא וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים (יג-ח), אחד מחמשה, ויש אומרים אחד מחמשים, ויש אומרים אחד מחמש מאות וכו'. ואימתי מתו, בשלשת ימי אפלה וכו' ע"ש. ואם כן עדיין יתכן שהיו מעורבים בהם גם מזרע מצרי אלא שמתו כבר במכת חושך, ולא נשארו בעת יציאתם אלא אותן שהם זרע קודש. אבל מכת דבר הרי קדמה להם, ועדיין כל אלו הרשעים היו חיים, ואף על פי כן גם מהם, שהיה להם שם עושר, מקנה רב, לא מת מהם עד אחד, וממקנה מצרים נפלו כולם בדבר, וימת כל מקנה מצרים, הרי זה מופת חותך על קדושתן של ישראל, שהיו שמורים וגדורים גם הקלים שביניהם, שלא התערבו עם המצריים אף גם אחד.

ולכן הטיל ה' עליהם אותיות י-ה, כי מי מעיד עליהם שאמת היה כן, הלא היא המכה החמישית שהיא מכת דבר, והמכה העשירית שהיא מכת בכורות, זה מעיד שהם זרע קודש. ושבטי י-ה, המכות המכונים בשם 'שבט', שהכה ה' בהם בשבט עברתו. ושבטי י-ה, המכה החמישית והעשירית מהעשר מכות, הם עדות לישראל, שהתנהגו בקדושה יתירה במצרים. והקדים האות ה"א לאות יו"ד, כי מכת דבר קדמה, ומה שגם שההוכחה ממנה עדיפא מההוכחה של מכת בכורות.

וזה מוסר השכל, איך בני ישראל הגם שהיו בשפלות, שקועים במ"ט שערי טומאה, במקום מזוהם ערות הארץ, מכל מקום שמרו על עיקרי יסודות הקדושה שלא להתערב עם המצריים, ובמסירת נפש שמרו על קדושתם, עד שלא היה גם אחד מהם פרוץ בערוה. ומהם נקח לקח להתגבר על נסיונות הזמן במדינה טמאה זו, לעשות הרחקות וגדרים וסייגים שלא להכשל, ולקיים מצות קדושים תהיו, שתהיו פרושים מעריות ואבזרייהו.

נתנדב ע"י יודיני מוה"ר ר' יצחק אלעזר ווערנבערגער הי"ו לרגל השמחה השוריה במעונו בנישואי בנו למול מוב	נתנדב ע"י יודיני מוה"ר ר' משה יוסף גלויבער הי"ו לרגל השמחה השוריה במעונו בהולדת בתו למול מוב	נתנדב ע"י יודיני מוה"ר ר' שלמה זלמן פאללאק הי"ו לרגל השמחה השוריה במעונו בהולדת בנו למול מוב	נתנדב ע"י יודיני מוה"ר ר' יצחק העריש אדלער הי"ו לרגל השמחה השוריה במעונו בנישואי בתו למול מוב	נתנדב ע"י יודיני מוה"ר ר' מאיר צבי בערגער הי"ו לרגל השמחה השוריה במעונו בהולדת בתו למול מוב	נתנדב ע"י יודיני מוה"ר ר' יחיאל חוב קליין הי"ו לרגל השמחה השוריה במעונו בהולדת בנו למול מוב
נתנדב ע"י יודיני מוה"ר ר' ארי לייב וואנגער הי"ו לרגל השמחה השוריה במעונו בתגלחת בנו למול מוב	נתנדב ע"י יודיני מוה"ר ר' ארי לייב וואנגער הי"ו לרגל השמחה השוריה במעונו בתגלחת בנו למול מוב	נתנדב ע"י יודיני מוה"ר ר' יודל בינער הי"ו לרגל השמחה השוריה במעונו בהכנס בנו לעול התורה והמצות	נתנדב ע"י יודיני מוה"ר ר' יהוקאל שימשאוויטש הי"ו לרגל השמחה השוריה במעונו בהכנס בנו לעול התורה והמצות	נתנדב ע"י יודיני מוה"ר ר' מרדכי נאה הי"ו לרגל השמחה השוריה במעונו בהכנס בנו לעול התורה והמצות	נתנדב ע"י יודיני מוה"ר ר' ישראל חיים ענגוד הי"ו לרגל השמחה השוריה במעונו בתגלחת בנו למול מוב

